

درس ۱۰: انقلاب اسلامی

برنامه‌های دولت آمریکا در فاصله سال‌های ۳۲ تا ۴۰:

- ۱- ایجاد زمینه برای تسلط بر ایران
- ۲- حفظ و تقویت حکومت پهلوی
- ۳- مقابله با نفوذ شوروی در ایران

هدف آمریکا

- ۱- پیوستن ایران به پیمان بغداد (سنتو)
- ۲- تأسیس سازمان اطلاعات و امنیت کشور (ساواک)
- ۳- اعطای کمک‌های نظامی و مالی به ایران
- ۴- اجرای برخی اصلاحات در ایران ←

مهمترین برنامه‌ها

(۱) اولین مرحله اصلاحات با عنوان اصلاحات ارضی در زمان علی امینی آغاز شد

- زمان: بعد از رحلت آیت الله بروجردی و در زمان اسدالله علم جایگزین علی امینی
- مفاد: ۱- برداشتن دو قید مسلمان بودن و مرد بودن از شرایط انتخاب شوندگان
- ۲- حذف سوگند به قرآن کریم و تبدیل آن به سوگند به کتاب آسمانی

(۲) تصویب لایحه انجمن‌های ایالتی و ولایتی

(۳) تصویب اصول شش گانه با عنوان انقلاب سفید از طریق همه پرسی و استقبال آمریکا - انگلیس و شوروی از آن

نتایج اصلاحات:

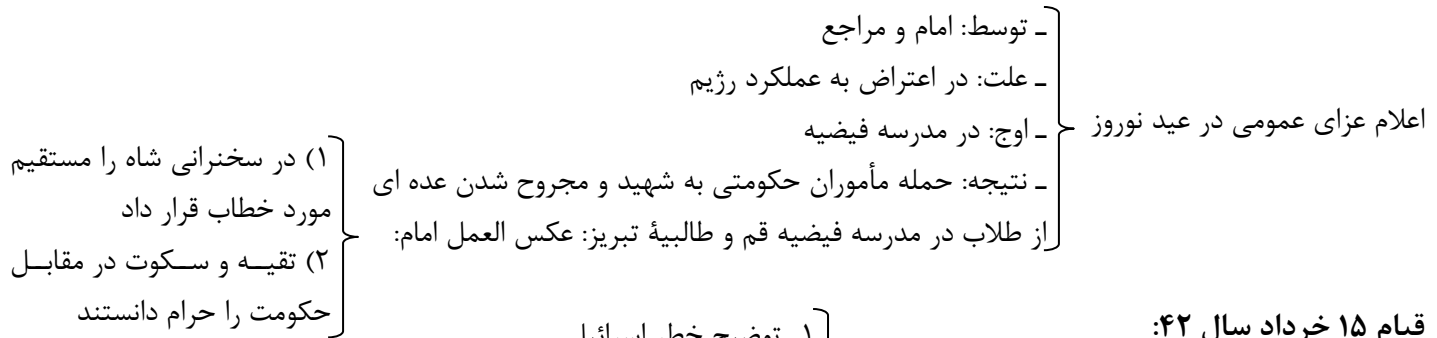
- انجمن‌های ایالتی و ولایتی ← لغو این لایحه ← علت ← اعتراض امام به این لایحه ← دلایل ← ۱- تضعیف اسلام
- ۲- افزایش حضور بهائیان

این اقدام اولین مرحله فعالیت سیاسی امام خمینی می باشد

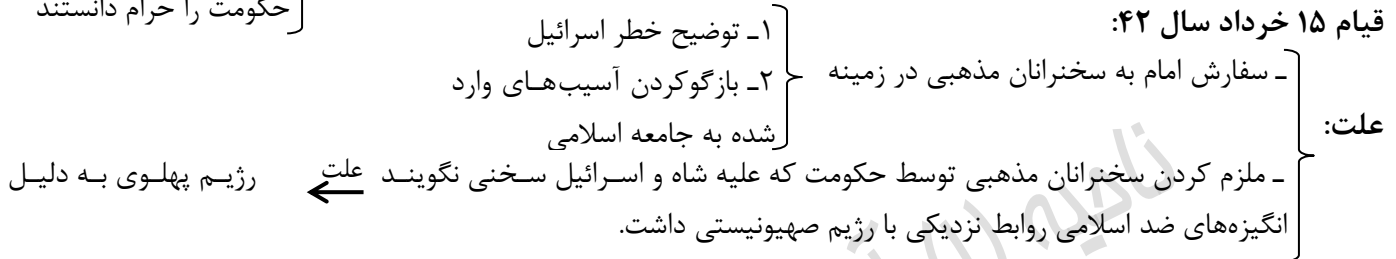
- ۱- توضیح خواستن از شاه ← بی اعتنایی و توهین او
- ۲- غیر قانونی اعلام شدن همه پرسی توسط امام
- ۳- تحریم همه پرسی توسط امام و مراجع دینی ← برپایی تظاهرات در تهران
- و قم ← سرکوب قیام مردم توسط نیروی نظامی

- انقلاب سفید: عکس العمل امام و روحانیون

واقعه مدرسه فیضیه:

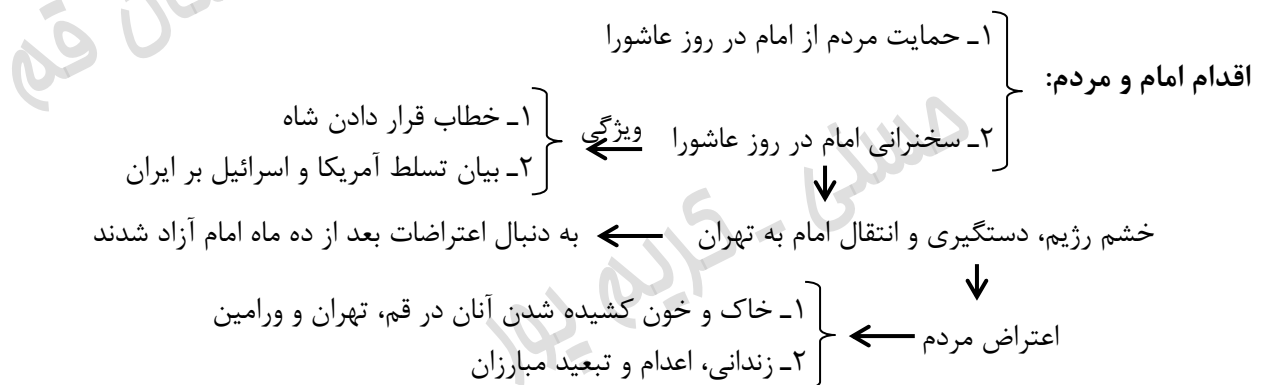
قیام ۱۵ خرداد سال ۴۲:

یک نکته: وضعیت و توصیف رابطه شاه با اسرائیل بر اساس اسناد آمریکایی‌ها:

۱- با وجود اینکه شاه اقدامات اسرائیل را در مقابل کشورهای عرب دوست خود (اردن و مصر) محکوم می‌کند اما رابطه خوبی با اسرائیل دارد.

۲- با وجود اینکه سفیری بین ایران و اسرائیل رد و بدل نشده است اما پیام‌های اطلاعاتی و جاسوسی بین آنها رد و بدل می‌شود و تکنیسین‌های اسرائیلی در بخش‌های مختلف ایران مثل کشاورزی فعال هستند.

نتایج قیام ۱۵ خرداد:

- ۱- تغییر هدف مبارزه و هدف نهایی شدن سرنگونی رژیم پهلوی
- ۲- روی آوردن روحانیون به مبارزات سیاسی به علت حضور امام در صحنه مبارزه
- ۳- حضور اقشار دیگر مردم غیر از روحانیون و دانشگاهیان در مبارزه
- ۴- برجسته تر شدن رهبری امام خمینی به عنوان مرجع دینی و پی بردن مبارزان به قدرت مذهب

تبعید امام:

علت: اعتراض امام به کاپیتولاسیون: قانون مصونیت قضایی اتباع آمریکا در ایران بر اساس قرارداد وین که مأموران سیاسی از مصونیت قضایی برخوردار بودند. بر اساس این لایحه افراد نظامی و خانواده‌های آنها نیز شامل این قانون می شدند.

نتیجه اعتراض امام: دستگیری و تبعید امام به ترکیه در ۱۳ آبان سال ۴۳، یازده ماه بعد ایشان را از ترکیه به عراق فرستادند.

وضعیت رژیم پهلوی بعد از تبعید امام:

- سیاسی: آرام تر شدن اوضاع سیاسی

- اقتصادی: بهبود وضعیت اقتصادی در دوران نخست وزیری طولانی امیر عباس هویدا

- فرهنگی: تلاش برای ایجاد تقابل بین فرهنگ ایرانی و فرهنگ اسلامی \leftarrow اقدام جایگزینی تاریخ شاهنشاهی به جای تاریخ هجری

شمسی به بهانه ناهمخوانی با فرهنگ ایرانی

- برگزاری جشن تاجگذاری
- انجام برخی حرکت‌های نمایشی مثل
- برگزاری جشن ۲۵۰۰ ساله
- منحل کردن احزاب موجود و ایجاد حزب واحد رستاخیز

مبارزات مخالفان رژیم (از ۴۳ تا ۵۶) شامل:

- ۱- فعالیت سیاسی
 - امام خمینی \leftarrow اقدام
 - ۱- صدور اعلامیه به مناسبت‌های مختلف
 - ۲- فرستادن پیام به سران و مردم کشورهای اسلامی
 - ۳- تدریس مباحث ولایت فقیه \leftarrow ترسیم مبانی حاکمیت دینی
- مردم
 - جبهه ملی - نهضت آزادی در چارچوب قانون اساسی
 - شاگردان و علاقه مندان به امام در مساجد و دانشگاه‌ها (کانون مبارزه)
- ۲- مبارزه فرهنگی
 - اهداف:
 - ۱- آگاهی دادن به مردم
 - ۲- تبلیغ باورهای دینی
 - ۳- روشننگری علیه اقدامات رژیم
 - توسط: روحانیون، معلمان، استادان، دانشجویان و دانش آموزان
 - مراکز: مساجد، حسینیه‌ها، مدارس، دانشگاه‌ها
 - معروف ترین افراد: طالقانی، مطهری، بهشتی، شریعتی، باهنر و مفتاح

۳- مبارزات مسلحانه: مهمترین گروه‌ها شامل:

- الف) هیئت‌های مؤتلفه اسلامی
 - ۱- شروع فعالیت: بعد از تبعید امام
 - ۲- محور کار: مبارزه مسلحانه و ترور سران رژیم
 - ۳- مهمترین اقدام: ترور حسنعلی منصور توسط محمد بخارایی
 - ۴- سرانجام: دستگیری و اعدام ۴ نفر از اعضا و حبس بقیه

- ب) حزب ملل اسلامی
 - هدف: برپا کردن حکومت اسلامی
 - سرانجام: دستگیر و زندانی شدند

- ج) مجاهدین خلق
 - اعضا: جوانان عضو نهضت آزادی
 - شروع: فعالیت مسلحانه بعد از قیام ۱۵ خرداد
 - ویژگی: ابتدا تفکر اسلامی داشتند بعدها به مارکسیسم متمایل شدند
 - سرانجام: دستگیر شدن یا در تسویه‌های گروهی از بین رفتند

- د) چریک‌های فدایی خلق
 - مبارزه با الهام از عقاید مارکسیستی
 - سرانجام: در درگیری با رژیم یا در زندان به قتل رسیدند

وضعیت عمومی ایران در سال ۵۶:

- ۱- فاصله رژیم با مردم به حداکثر خود رسید
- ۲- آشکار شدن ضدیت حکومت با اسلام
- ۳- زندانی شدن روحانیون و عدم اجازه سخنرانی به استادان و سخنرانان مذهبی
- ۴- افزایش ثروت سرمایه داران وابسته به غرب از طریق افزایش پول نفت از سال ۵۰ به بعد
- ۵- افزایش فاصله طبقاتی در ایران
- ۶- آشکار شدن نتایج انقلاب سفید
- ۷- غارت ثروت ایران توسط سرمایه داران آمریکایی
- ۸- آسوده شدن رژیم از گروه‌های مسلحانه به کمک ساواک و نیروهای پلیسی و امنیتی
- ۹- پر بودن زندان‌ها از زندانیان سیاسی

فضای باز سیاسی:

- توسط: جیمی کارتر مطرح شد
- هدف: کاهش تنفر عمومی از سیاست‌های آمریکا با شعار دفاع از حقوق بشر
- درخواست‌های کارتر از شاه: (۱) بهبود اوضاع زندان‌ها (۲) کاهش شکنجه در زندان‌ها
- نتیجه: پیام‌های امام و چند حادثه دیگر، آتش انقلاب شعله ورتر شد
- (۱) برکناری هویدا و روی کار آمدن جمشید آموزگار
- (۲) مأموریت آموزگار برای ایجاد فضای باز سیاسی

دکتر علی شریعتی:

- ویژگی: (اقدام مهم) داشتن نقش اساسی در طرد اندیشه‌های مارکسیستی و بیداری نسل جوان و فراگیری آنان به اسلام از طریق نگارش کتاب و سخنرانی
- سرانجام: مرگ ناگهانی در لندن
- نتیجه مرگ او: مردم با گرامی داشتن یاد او تنفر خود را از حکومت نشان دادند چون ساواک را عامل این مرگ می دانستن

حاج آقا مصطفی خمینی:

- فرزند بزرگ امام
- سرانجام: مرگ مشکوک او در نجف
- نتیجه مرگ: زنده شدن یاد و نام امام در مجالس ترحیم ایشان

ویژگی‌ها و اقدامات جامع مصطفی خمینی:

- ۱- حضور محسوس در جریان مبارزه علیه لایحه انجمن‌های ایالتی
- ۲- دعوت مردم به حرکت به سوی حرم حضرت معصومه در قیام ۱۵ خرداد ← دستگیری توسط ساواک و زندانی شدن در قزل قلعه
- ۳- امام ایشان را امید آینده اسلام می دانست به علت جامعیت، شجاعت، بی‌اعتنایی به دنیا و تهذیب نفس
- ۴- از لحاظ علمی کم نظیر و جرأت او در مباحث علمی را می توان در آثارش دید

عکس العمل امام در مقابل درگذشت مصطفی خمینی:

آن را از الطاف خفیه الهی برای انقلاب می دانست

علت: چون جان تازه‌ای به مبارزه بخشید

آغاز انقلاب اسلامی:

- نتیجه: قیام مردم در ۱۹ دی: کشتار مردم قم ← قیام مردم تبریز در چهلم شهدای قم
- پیام قیام: تجدید عهد با رهبری انقلاب و افزایش تنفر از رژیم
- اقدام رژیم با گسترش قیام: برقراری حکومت نظامی در اصفهان توسط جمشید آموزگار
- ← ثمری نداشت ← برکناری آموزگار و روی کار آمدن شریف امامی با شعار آشتی ملی
- اقدام امام در مقابل شعار شریف امامی: افشای نیرنگ تازه رژیم شاه و خواهان ادامه مبارزه تا سرنگونی رژیم ← ادامه تظاهرات در شهرهای مختلف از جمله تهران در عید فطر

- انتشار مقاله توهین آمیز نسبت به امام خمینی در ۱۷ دی ۵۶

- قیام ۱۷ شهریور: برقراری حکومت نظامی در تهران و چند شهر دیگر در روز جمعه ۱۷ شهریور با هدف: جلوگیری از ادامه تظاهرات و اعتراضات ← تجمع مردم در میدان شهدا (ژاله) بدون توجه به حکومت نظامی ← قتل عام مردم و حمایت آمریکا از رژیم
- هجرت امام خمینی به فرانسه: فشار سیاسی و امنیتی سازمان امنیت عراق ← تصمیم امام برای عزیمت به کویت ← عدم اجازه دولت کویت ← عزیمت امام به فرانسه و اقامت در دهکده نوفل لوشاتو

- نتایج اقامت چند ماهه امام در فرانسه: (۱) استفاده امام از امکانات تبلیغی فرانسه برای افشای رژیم (۲) برقراری امکان ارتباط مبارزان با امام و انتشار سریع تر پیام‌های ایشان

- برکناری شریف امامی به علت سرکوب تظاهرات دانشجویان و دانش آوزان در دانشگاه تهران روی کار آوردن ازهارى با هدف کاهش سرعت انقلاب با برقراری حکومت نظامی ← تظاهرات عظیم مردم در تاسوعا و عاشورا که خواهان سقوط حکومت و برقراری حکومت اسلامی شدند

- (۱) بی نتیجه بودن اقدامات ازهارى
- ← آمریکا به این نتایج رسید: (۲) اتحاد مردم ایران و اطاعت مصمم از رهبر خود (۳) باید مهره دیگری را جانشین شاه در ایران کند (برای حفظ منافع خود)

- نخست وزیرى بختيار: (قبلاً عضو جبهه ملی و از مخالفان رژیم بود)، بختيار به دستور آمریکا هنگام خروج شاه از ایران برای جلوگیری از پیروزی انقلاب به نخست وزیرى رسید

- اقدام امام: ارسال پیامی برای تشکیل شورای انقلاب
- از افراد شایسته و متعهد
- وظیفه: فراهم کردن زمینه انتقال دولت

- ۲۶ دی ماه ۵۷ ← خروج شاه از ایران
- ۱۲ بهمن ۵۷ ← ورود امام به ایران
- ۱۵ بهمن ۵۷ ← انتخاب مهدی بازرگان به عنوان نخست وزیر دولت موقت به پیشنهاد شوروی انقلاب

- ۱. اعلام غیرقانونی بودن حکومت نظامی توسط امام
- ۲. تصرف مراکز نظامی توسط مردم
- ۳. تصرف مراکز رادیو و تلویزیون توسط مردم
- برقراری حکومت نظامی در ۲۱ بهمن
- انجام کودتا با نظارت ژنرال هایزر آمریکایی
- هدف: دستگیری رهبر انقلاب و اعضای شورای انقلاب و سرکوب انقلاب